

## IJTIMOIY SOHADA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNI MA'MURIY TARTIBGA SOLISH MEXANIZMI

*Qadamov Abrorbek Ulug'bek og'li*

*"Abdulazim himoya" advokatlik byurosi advokati*

+998 99 969 13 09

**Annotatsiya.** Ushbu maqola ijtimoiy sohada korruptsiyaga qarshi kurashda qo'llaniladigan ma'muriy tartibga solish mexanizmlarini o'rganadi. Ijtimoiy institutlardagi korruptsiyani hal qilishda ma'muriy choralarning turli xil yondashuvlari, usullari va natijalarini o'rganadi. Tadqiqotda bunday qoidalarning samaradorligi, shuningdek, ijtimoiy sohada korruptsiyaga qarshi kurashni kuchaytirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

**Kalit so'zlar:** ma'muriy tartibga solish, korruptsiya, ijtimoiy soha, korruptsiyaga qarshi kurash choralari, boshqaruv.

Korruptsiya jamiyat farovonligi uchun, xususan, sog'liqni saqlash, ta'lim va farovonlik kabi muhim xizmatlarga davlat resurslari ajratiladigan ijtimoiy sohada katta qiyinchilik tug'diradi. Ma'muriy tartibga solish shaffoflikni, hisobdorlikni va yaxlitlikni ta'minlash uchun siyosat, protseduralar va nazorat mexanizmlarini amalga oshirish orqali korruptsiyaga qarshi kurashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqola ijtimoiy sohadagi korruptsiyaga qarshi kurashda ma'muriy tartibga solish mexanizmlarini o'rganishga, uning samaradorligini yoritishga va takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berishga qaratilgan.

Turli ilmiy ishlarda korruptsiya va ma'muriy tartibga solish masalasi, xususan, ijtimoiy soha doirasida ko'rib chiqilgan. Tadqiqotlar byurokratik qizil lenta, shaffoflikning yo'qligi va zaif javobgarlik mexanizmlari kabi omillarni keltirib, ijtimoiy institutlardagi korruptsiyaning keng tarqalganligini ta'kidladi. Bundan tashqari, tadqiqotlar ma'muriy tartibga solishning turli xil yondashuvlarini, shu jumladan huquqiy asoslarni, institutsional islohotlarni va korruptsiyaga qarshi strategiyalarni o'rganib chiqdi. Ba'zi tadqiqotlar ma'muriy choralar orqali korruptsiyani kamaytirishda istiqbolli natijalarni ko'rsatgan bo'lsa, boshqalari tartibga solish, resurslarni cheklash va madaniy to'siqlar kabi muammolarni ta'kidladilar.

Ushbu tadqiqot ijtimoiy sohadagi korruptsiyaga qarshi kurashda ma'muriy tartibga solish mexanizmlarini tahlil qilish uchun mavjud adabiyotlar, amaliy tadqiqotlar va ekspert intervyularidan foydalangan holda sifatli tadqiqot yondashuvidan foydalanadi. Ma'lumotlarni yig'ish akademik jurnallarni, siyosiy hujjatlarni va jahon banki, Transparency International va Birlashgan Millatlar tashkiloti kabi xalqaro tashkilotlarning hisobotlarini har tomonlama ko'rib chiqishni o'z

ichiga oladi. Turli xil tartibga solish yondashuvlari va ularning natijalari to'g'risida tushuncha berish uchun turli mamlakatlarning amaliy tadqiqotlari ko'rib chiqiladi.

Ijtimoiy sohadagi korrupsiyaga qarshi kurashni ma'muriy tartibga solish davlat idoralari va muassasalari tomonidan ijtimoiy ta'minot dasturlari, sog'liqni saqlash tizimlari, ta'lim tizimlari va boshqa sohalardagi korrupsion amaliyotlarning oldini olish, aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha turli xil siyosat, tartib va choralarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi. jamiyatga bevosita ta'sir qiladi. Bu erda ishtirok etadigan mexanizmlarning umumiy tavsifi:

- Qonunchilik va siyosat asoslari: hukumatlar qonunlar qabul qiladi va ijtimoiy sohadagi korrupsiyaga qaratilgan siyosat asoslarini ishlab chiqadi. Ushbu qonunlar korrupsion amaliyotlarni belgilaydi, huquqbuzarlarga jazo belgilaydi va profilaktika choralarni belgilaydi. Masalan, korrupsiyaga qarshi qonunlar, davlat amaldorlari uchun axloq qoidalari va xabar beruvchilarni himoya qilish to'g'risidagi qonunlar.

- Nazorat qiluvchi idoralar: nazorat qiluvchi organlar yoki korrupsiyaga qarshi ixtisoslashgan idoralar ko'pincha ijtimoiy sohadagi korrupsiyaga qarshi qonunlar va qoidalarga rioya etilishini nazorat qilish va amalga oshirish uchun tashkil etiladi. Ushbu idoralar tergov vakolatiga, huquqbuzarlarni ta'qib qilish vakolatiga va korrupsiyaning oldini olish uchun islohotlarni tavsiya etish qobiliyatiga ega bo'lishi mumkin.

- Shaffoflik va hisobdorlik choralari: hukumatlar ijtimoiy dasturlar va xizmatlarda shaffoflik va hisobdorlikni oshirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshiradilar. Bunga byudjetlar va xarajatlarni nashr etish, ochiq xaridlar jarayonlari va resurslarni taqsimlash va xizmatlarni taqdim etish to'g'risidagi ma'lumotlarga jamoatchilik kirishi mumkin.

- Xatarlarni baholash va kamaytirish: xatarlarni baholash ijtimoiy dasturlar va xizmatlar doirasidagi korrupsiyaga qarshi zaifliklarni aniqlash uchun o'tkaziladi. Ushbu baholashlar asosida hukumatlar ichki nazoratni amalga oshirish, audit o'tkazish va nazorat mexanizmlarini kuchaytirish kabi xavflarni kamaytirish strategiyasini ishlab chiqadilar.

- O'qitish va salohiyatni oshirish: davlat amaldorlari, ijtimoiy xodimlar, sog'liqni saqlash xodimlari, o'qituvchilar va boshqa manfaatdor tomonlarga korrupsiya xavfi to'g'risida xabardorlikni oshirish va korrupsion amaliyotlarning oldini olish, aniqlash va ularni samarali hal qilish uchun salohiyatni oshirish uchun o'quv dasturlari taqdim etiladi.

- Hamkorlik: hukumatlar boshqa manfaatdor tomonlar, shu jumladan fuqarolik jamiyati tashkilotlari, xalqaro tashkilotlar va xususiy sektor bilan hamkorlik qilib, ijtimoiy sohadagi korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha sa'y-harakatlarni kuchaytirmoqda. Bu axborot va ilg'or tajribalarni almashish, qo'shma tekshiruvlar o'tkazish va ijro etuvchi harakatlarni muvofiqlashtirishni o'z ichiga olishi mumkin.

•Monitoring va baholash: ijtimoiy sohada korruptsiyaga qarshi choralar samaradorligini nazorat qilish va ularning ta'sirini baholash mexanizmlari joriy etilgan. Muntazam sharhlar va baholashlar takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlashga yordam beradi va korruptsiyaga qarshi samarali kurashishning yangi strategiyalarini ishlab chiqish haqida ma'lumot beradi.

Umuman olganda, ijtimoiy sohadagi korruptsiyaga qarshi kurashni samarali ma'muriy tartibga solish ijtimoiy dasturlar va xizmatlarni etkazib berishda yaxlitlik, oshkoralik va hisobdorlikni ta'minlash bo'yicha huquqiy, tartibga soluvchi, institutsional va ijtimoiy choralarni o'z ichiga olgan kompleks va muvofiqlashtirilgan yondashuvni talab qiladi.

### **Xulosa va takliflar:**

Xulosa qilib aytganda, ma'muriy tartibga solish ijtimoiy sohadagi korruptsiyaga qarshi kurashda muhim rol o'ynaydi, ammo uning samaradorligi huquqiy asoslar, institutsional salohiyat va siyosiy majburiyatlarni o'z ichiga olgan omillarning kombinatsiyasiga bog'liq. Korruptsiyaga qarshi harakatlarni kuchaytirish uchun siyosatchilar tartibga solish institutlarini mustahkamlashga, korruptsiyaga qarshi ta'lim va ta'limga sarmoya kiritishga, yaxlitlik va shaffoflik madaniyatini tarbiyalashga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik va bilim almashish eng yaxshi amaliyotlarni aniqlash va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish uchun juda muhimdir. Ushbu muammolarni hal qilish va korruptsiyaga qarshi kompleks strategiyalarni amalga oshirish orqali jamiyatlar ijtimoiy adolat, tenglik va barqaror rivojlanishni rag'batlantirishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ma'muriy tartibga solish ijtimoiy sohadagi korruptsiyaga qarshi kurashda muhim rol o'ynaydi, ammo uning samaradorligi huquqiy asoslar, institutsional salohiyat va siyosiy majburiyatlarni o'z ichiga olgan omillarning kombinatsiyasiga bog'liq. Korruptsiyaga qarshi harakatlarni kuchaytirish uchun siyosatchilar tartibga solish institutlarini mustahkamlashga, korruptsiyaga qarshi ta'lim va ta'limga sarmoya kiritishga, yaxlitlik va shaffoflik madaniyatini tarbiyalashga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik va bilim almashish eng yaxshi amaliyotlarni aniqlash va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish uchun juda muhimdir. Ushbu muammolarni hal qilish va korruptsiyaga qarshi kompleks strategiyalarni amalga oshirish orqali jamiyatlar ijtimoiy adolat, tenglik va barqaror rivojlanishni rag'batlantirishi mumkin.

### **Adabiyotlar.**

1. Address of the President of the Republic of Uzbekistan Sh.M.Mirziyoev to the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan on January 24, 2020. <https://www.press.uz/>. - Official website of the Press Service of the President of the Republic of Uzbekistan.

2. State policy of counteracting corruption and the shadow economy in Russia: a monograph in 2 volumes / Sulakshin S.S., Maksimov S.V., Akhmetzyanova I.R.; ed. Sulakshina S.S. – М.: Scientific expert, 2019. P-258.
3. Heidenheimer A. J. Introduction to Part III; Perspectives on the Perception of Corruption // Edited by A. J. Heidenheimer, M. Johnston // Political Corruption: Concepts and Contexts. – Third Edition. – New Jersey: New Brunswick, 2007. Pp. 139-154.
4. B.Aliev, A.Mukhtarov. Fight against corruption. -Т.: "Economy". 2021. В-51
5. Lazarev E.A. Corruption and Political Stability: An Institutional Perspective // politia. - 2011. - No1 (60). - P. 51